

Ondřej Malý: Jazykové politiky Kanady: zhodnocení Trudeauovy politiky oficiálního bilingvismu

(posudek magisterské diplomové práce předložené v lednu 2008)

(vypracoval doc. Miloš Calda)

Charakteristika práce

Autor pojednává o kanadském bilingvismu a multikulturalismu v širším historickém i teoretickém záběru, než by vyplývalo z názvu práce. Jádrem práce tvoří kapitoly 2 až 6. Kapitola 1 tvoří teoretická stať o bilingvismu a multilingvismu (z neznámých důvodů vícejazyčnost nazývá „multilingualismem“, zatímco dvojjazyčnost označuje správně za „bilingvismus“), ve 3. kapitole se věnuje dějinám jazykových sporů a návrhů v Kanadě od Zákona o Britské Severní Americe až po vznik Královské komise pro dvojjazyčnost a vícejazyčnost v r. 1963, ve 4. kapitole sleduje snahy o dosažení dvojjazyčnosti na federální úrovni, snahy spojené se jménem Pierra Elliotta Trudeaua, v 5. kapitole vývoj ve frankofonní provincii Québec, a konečně v 6. kapitole píše o jazykových právech v provinciích a teritoriích, v nichž frankofonní obyvatelstvo tvoří jen menšinu, především v provincii New Brunswick a v Ontariu.

V Úvodu zformuloval autor hlavní tezi své práce takto: „...Trudeauova koncepce [důraz na institucionalizovanou dvojjazyčnost na federální úrovni] byla úspěšná jen částečně... Práce se tak snaží dokázat, že ačkoli oficiální bilingvismus na federální úrovni je součástí kanadské národní identity, nepřispěl k vytvoření národní jednoty a nijak nepotlačil québecké nacionalistické aspirace a separatistické tendence.“ (11-12). V Závěru práce autor konstatuje, dle mého názoru správně, že se tuto tezi podařilo prokázat.

V Úvodu přináší autor i rozbor pramenů. Rozbor je příliš stručný a nijak nespecifikuje, které prameny považuje autor za cennější a které za méně přínosné.

Malého práce je bezpochyby více než adekvátním zpracováním nesnadno uchopitelného tématu. Zvláště pěkně se autor vypořádal s vlivem demografických změn v Québecu na politický vývoj v této provincii. Přínosné je i jeho zasazení québeckých referend o odtržení od Kanady do širšího politického i časového rámce.

Na str. 80 autor uvádí údaje o znalostech francouzského jazyka mezi Anglofony. Mohl se zmínit i o znalostech anglického jazyka mezi Frankofony.¹

Připomínky:

S cenným obsahem kontrastuje autorova nepečlivost, na niž čtenář neustále naráží. Dosti iritující je autorovo nekonzistentní a často chybné psaní velkých a malých písmen. Například označení příslušníků národů a etnických skupin píšeme vždy s velkým počátečním písmenem.

¹ Ptám se proto, že se nabízí srovnání s Belgií (kde je mimochodem oficiální trojjazyčnost, nikoli dvojjazyčnost). Na základě vlastních zkušeností soudím, že frankofonní Belgičané většinou hovoří jen francouzsky, zatímco Vlámové jsou na tom nesrovnatelně lépe. Vysokoškolsky vzdělaní vlámskí inženýři hovoří minimálně dvěma cizími jazyky, humanitní vzdělanci a příslušníci profesí třemi. Setkal jsem se kdysi s mladým lékařem z Gentu (Vlámem), který měl ve zvyku četbu latinských klasiků v originále (například Vergílie). Srovnajme si tohoto lékaře s jeho českými kolegy, kteří zvládli nanejvýš latinskou odbornou terminologii.

Viz například str. 78, kde autor píše vícekrát „anglofon“, zatímco o stránku dál (79) čteme o „Anglofonech“. Viz též str. 78 a 79, kde autorův úzus opět kolísá. Na str. 56 čteme o „Frankokanad'anech“ a v téže řádce o „severoameričanech“ (!).

Obdobný problém nastává u označení stoupců resp. příslušníků politických stran: označení „liberálové“, stejně jako „konzervativci“, „lidovci“, „komunisté“, „fašisté“ píšeme vždy s malým písmenem, ledaže by se onen člověk jmenoval třeba „Susan B. Liberal“, což zjevně není případ na str. 38.

Substantivum „století“ je středního rodu, proto není správné psát „Mrazivé století“ /autor zde opomněl čárku/ jak jej definoval...“ (25). Nejistota o gramatickém rodu je patrná i z formulace „Nejdůležitější byly ale pravidla“ (70).

Nedodržení pravidla o gramatické shodě: „...i modré límečky... musely umět alespoň základy angličtiny, aby byli vůbec schopni pochopit...“ (33)

Sloveso „navrhovány“ ve formulaci „odpovědi na dopisy byly navrhovány nejdříve anglicky a poté překládány“ (34) působí jako otrocký překlad slovesa „draft“.

Autorovi doporučuji, aby sáhl po kterékoli mluvnici jazyka českého a zopakoval si v ní kapitulu o interpunkci, zvláště pasáže o psaní čárek.

Vyšínutí z vazby: „Kolem roku 1981 už tvořili frankofonní úředníci 27 procent státní správy... zatímco tvořili kolem šestadvaceti procent populace, což mělo klesající trend.“ (47) Že by úředníci tvořili šestadvacet procent populace?

„Nová ústava vzala v potaz existující stav v Kanadě“ (49). Autor chtěl spíše konstatovat, že ústava vzala v úvahu existující stav, že z něj vycházela.

Mnoho dalších jazykových problémů, překlepů, užívání členů v resumé atd. jsem vyznačil obyčejnou tužkou do textu recenzního exempláře.

Poznámky pod čarou na str. 30 až 34 (pozn. č. 34 až 47) jsou z jediného pramene. To věčné „ibid.“ působí dojmem, že zde autor pouze převyprávěl citovaný pramen, místo aby se nad problematikou samostatně zamyslel.

Hodnocení:

Předložená práce splňuje požadavky kladené na magisterskou diplomovou práci. Má logickou strukturu, rozvíjení argumentace je na patřičné úrovni. Rád konstatuji, že se autor úspěšně vyrovnal s rozsáhlou a mnohdy nepřehlednou tematikou, že se v té „houšti“ neztratil. Autor tohoto posudku se mnohé dověděl o roli francouzského jazyka mimo Québec, zejména v provincii New Brunswick. Dojem z práce poněkud kazí slabší jazyková úroveň. Vzhledem k uvedeným výhradám, nejen jazykovým, doporučuji práci hodnotit, podle průběhu obhajoby, jako „velmi dobrou“ nebo i jako „výbornou“.

Doc. PhDr. Miloš Calda, V Praze, dne 24. ledna 2008.